

İSTANBUL Ayaşlı Yalısı

*Emine Banu BURKUT
Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi*

Münevver Ayaşlı Yalısı; İstanbul Boğazı'nın Anadolu yakasında Üsküdar Beylerbeyi Yalıboyu caddesinde 1938 tarihinde Münevver Ayaşlı tarafından Mimar Sedat Hakkı Eldem'e yaptırılmıştır. Ayaşlı Yalısı, Sedat Hakkı Eldem'in varolan bir yapının temelleri üzerine inşa ettiği bir konuttur. İki kanadında yaşama ve yemek mekânlarının bulunduğu, planı kategorik olarak geleneksel karniyarık, iki cepheli sofa tipine ait olan geleneksel Türk Evi'nin bir yorumudur. 20. yüzyıl Türk mimarlığının en önemli temsilcilerinden biri olan Sedat Hakkı Eldem, çalışmalarıyla özgün modern Türk mimarlığının oluşmasına katkıda bulunmuştur. Eldem, meslek yaşamı boyunca, biçim ve bezeme ayrıntılarını seçmece bir anlayışla yenilemeksizin halk mimarlığından ve batı kökenli üsluplara bağlı kalmaksızın çağdaş teknolojiden yararlanarak Türkiye'ye özgü bir mimarlık yaratılması gereğine inanmış ve bu doğrultuda çalışmıştır. 20. yüzyıl Türk mimarlığının en önemli temsilcilerinden biri olan Sedat Hakkı Eldem, çalışmalarıyla özgün, modern Türk mimarlığının oluşmasına katkıda bulunmuştur. Eldem, Ulusal mimari hakkındaki yeniliklerini konut, köşk, saray gibi yapılar üzerinde uygulamış, İstanbul Türk evinin sofa gibi plan öğelerini, çıkma, saçak, kafes, vb çeşitli ayrıntılarını yeni yaşam biçimine uyarlamıştır. Osmanlı dönemi evleri ve 18.-19. yy saray ve köşklere üzerinde yaptığı çalışmalar ve Osmanlı mimarisi üzerine araştırmalara yaparak, mimari tasarımda geleneksel motiflerin yeniden kullanılmasına öncülük etmiştir. Eldem'in İstanbul Boğazı'nda bulunan yapıları dönemin en seçkin örneklerindedir. Bunlardan bazıları Kandilli 'de Komili Yalısı, Beylerbeyi 'nde Ayaşlı Yalısı, Vaniköy 'de Suna Kıracı Yalısı'dır. Ayaşlı Yalısı, Eldem tarafından 1938 yılında Boğazı'nda, Üsküdar Beylerbeyi'nde yapılmıştır. Sedat Hakkı Eldem tarafından tasarlanan ve 1938 yılında inşa edilen yalı, eski bir yalı arsası üzerinde bulunan yapı Türk evi karakterini meydana getirmek üzere tasarlanmıştır. Beylerbeyi'nde, deniz kıyısında geleneksel yalı tipini yeniden üretmeye çalışan, iki katlı bir yapı. Planı kategorik olarak geleneksel karniyarık, iki cepheli sofa tipine aittir. Üst katta, sofa ön ve arkada dışarıya açılır. Dört narin kolonla yükseltilen bu köşkler, düşey pencere düzenleriyle iyi aydınlatılmış çıkmalar oluşturuyor. Geleneksel Türk sivil mimarlığının yatay çatı çizgisi, geniş saçaklar, eş boyutlu dizi pencereler ve çıkmalar gibi bazı yalın öğeleriyle oranlarını kullanan, bu yöndeki ilk çalışmalarından farklı olarak yeni gereç ve yapım ve yapım yöntemlerini uygulayan çağdaş bir anlayış içine girmiştir. Ayaşlı Yalısı'da Sedat Hakkı Eldem'in geleneksel Türk mimarisi ile modernizmi sentezleme çabası içindeki eserleri arasında önemli bir yer tutmaktadır. Planı kategorik olarak geleneksel karniyarık, iki cepheli sofa tipine aittir. Üst katta, sofa ön ve arkada dışarıya açılır. Dört narin kolonla yükseltilen bu köşkler, düşey pencere düzenleriyle iyi aydınlatılmış çıkmalar oluştururlar. İlk olarak Ağaoğlu'nda denenilen sofalı çözüm, aynı dönemin ikinci yapısı Ayaşlı Evi'nde de tekrarlanmaktadır. Beylerbeyi'nde, deniz kıyısında geleneksel yalı tipini yeniden üretmeye çalışan, iki katlı bir yapıdır. Zemin katta, salon, yemek odası, kat merdiveni ve hol bulunmaktadır. Günümüzde yapının kullanımı fonksiyon değişikliğine uğramıştır ve şu anda restoran olarak kullanılmaktadır. Yalının zemin katı cumbanın alt kısmı gergi branda üst örtü ile kapatılmış, restoran ve cafe kullanımı için cam korkuluklar yapılmıştır. Dış cephe rengi değiştirilmiştir.